

MEMBERSHIP

EDUKACIJA

WEBSHOP

GDJE SI BIO '91?

IZDVOJENE KATEGORIJE

O MENI

Sigurnosne i obavještajne službe HVO-a i Hrvatske Republike Herceg-Bosne

OBJAVLJENO 22. RUJNA 2025. OD VIKTOR TRUMBETAŠ

Tijekom rata u Bosni i Hercegovini početkom 1990-ih, entitet Hrvatska zajednica Herceg-Bosna (kasnije međunarodno nepriznata Hrvatska Republika Herceg-Bosna) uspostavila je vlastite političke, vojne i sigurnosne strukture na svom teritoriju. Ključni segment ove organizacije činile su postrojbe i službe zadužene za obranu, sigurnost i obavještajno djelovanje. U složenim ratnim okolnostima obavještajno-sigurnosni sustav HR-HB prolazio je kroz brojne promjene i prilagodbe, oblikujući se u složeni aparat koji je imao važnu ulogu u vojnim sukobima, političkim pregovorima i održavanju unutarnjeg poretka. Ovaj tekst donosi **pregled razvoja i ustroja**

sigurnosno-obavještajnog sustava unutar Hrvatske Republike Herceg-Bosne

tijekom ratnih godina, s posebnim naglaskom na uspostavu i funkcioniranje vojnih i civilnih obavještajnih i protuobavještajnih službi te njihove uloge u jeku sukoba u BiH.

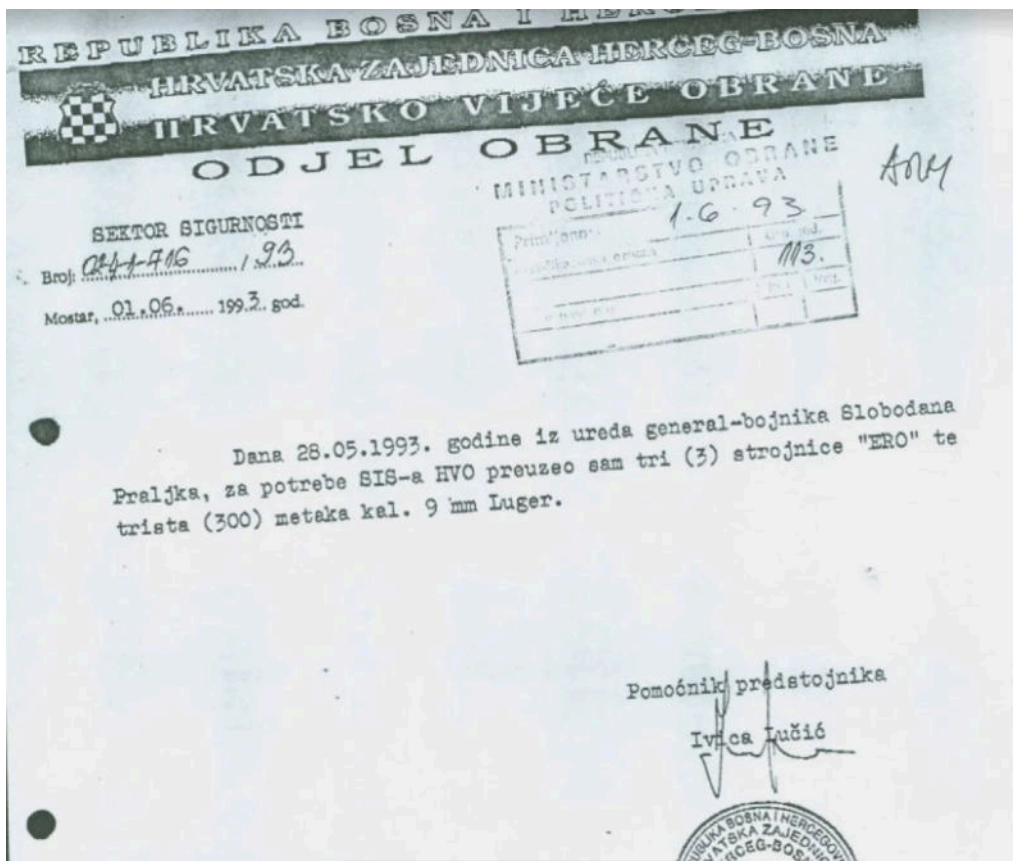
Početak uspostave obavještajno-sigurnosnog sustava Hrvatske zajednice (Republike) Herceg-Bosne

Nakon formalnog osnivanja Hrvatskog vijeća obrane (HVO) u proljeće 8. travnja 1992. godine, Predsjedništvo Hrvatske zajednice Herceg-Bosne (HZ-HB) donijelo je niz odluka usmjerenih na uspostavu privremenih institucija vlasti, uključujući i ključne sigurnosne i obrambene strukture.

Već 15. svibnja 1992. imenovani su predstojnici Odjela obrane i Odjela unutarnjih poslova, čija je prva zadaća bila izrada normativnih akata za regulaciju rada budućih ministarstava – obrane (MO) i unutarnjih poslova (MUP-a). Potom je 3. srpnja iste godine donesena je Uredba o oružanim snagama HZ-HB, a **do kraja srpnja 1992., uspostavljena je i Sigurnosno informativna služba (SIS)** Odjela obrane, s ciljem organizacije i koordinacije obavještajnih i sigurnosnih poslova unutar HVO-a.

Obavještajno-sigurnosni sustav Hrvatske Republike Herceg-Bosne i Sigurnosno informativna služba (SIS) HVO

Sigurnosno obavještajni sustav Hrvatske Zajednice Herceg-Bosne bio je podijeljen na civilni i vojni segment, oba organizirana u okviru Odjela obrane i Odjela unutarnjih poslova. U Ministarstvu obrane djelovao je Sektor sigurnosti, kojeg je vodio pomoćnik ministra obrane za sigurnost. Sektor je imao dvije ključne uprave: Upravu sigurnosno-informativne službe (SIS) i Upravu vojne policije. Dok je Uprava vojne policije, formirana još u travnju 1992. brzo okupila veliki broj kadrova i tehnike te postala značajna snaga od nekoliko tisuća vojnih policajaca, SIS je u početku djelovao formalno, a stvarni rad započeo je tek u jesen 1992. Dana 23. srpnja 1992. godine predsjednik Hrvatske zajednice Herceg-Bosne **Mate Boban** odredio je početak formiranja Sigurnosno-informativne službe (SIS) u Bosni i Hercegovini. U to vrijeme već je djelovalo više različitih SIS-ova – od onih pri općinama do onih unutar vojnih postrojbi, a namjera vodstva je bila okupiti najbolje ljude koji su željeli djelovati unutar legalnog i uređenog sustava vlasti. **Za načelnika Uprave SIS-a HVO bio je određen Ivica Lučić**, do tada načelnik Centra službe sigurnosti Mostar (CSS/CSB) Ministarstva unutarnjih poslova BiH. Uprava SIS-a u Mostaru, nastojala je kroz suradnju s pojedinim djelatnicima doći do relevantnih podataka s terena, a sva izvješća stizala su u ured načelnika SIS-a. Potom, ovisno o sadržaju izvješća su proslijeđivana predsjedniku Hrvatske zajednice Herceg-Bosne, Mati Bobanu, ili načelniku Glavnog stožera HVO **Bruni Stojiću**, a ponekad obojici. Tijekom 1994. godine unutar Uprave SIS-a u Mostaru osnovana je i ispostava Hrvatske izvještajne službe (HIS), koja je okupljala tek nekoliko ljudi. SIS je imao ključnu ulogu u osiguravanju sigurnosti postrojbi HVO-a, izvještavanju Ministarstva obrane i Glavnog stožera o svim važnim događajima, protuobavještajnoj djelatnosti, te zaštiti od neprijateljskog obavještajnog rada, kriminala i destruktivnih pojava unutar vlastitih redova. Uz to, služba je prikupljala podatke o ratnim zločinima te ih dostavljala nadležnima, te iako je **imala suradnju s Ministarstvom obrane Republike Hrvatske**, nije bila njegova podružnica (makar službe jesu surađivale).

Ustroj SIS-a

SIS je u početku imao centre ustrojene prema operativnim zonama, a kasnije prema zbornim područjima HVO-a koja su bila organizirana na regionalnoj osnovi: Jugoistočna Hercegovina, Sjeverozapadna Hercegovina, Srednja Bosna i Bosanska Posavina. Sjedišta tih centara bila su u Mostaru, Tomislavgradu, Travniku i Derventi. Kadrovi u operativnim zonama i postrojbama već su bili raspoređeni od strane njihovih zapovjednika, dok u Glavnom stožeru HVO-a nije bilo službenog osoblja ove službe. U prosincu 1993. izrađen je novi ustroj te donesen **Pravilnik o radu Sigurnosno-informativne službe**. Prema njemu, na čelu Uprave SIS-a nalazio se načelnik, kojemu je pomagao zamjenik – ujedno načelnik Operativnog odjela. Unutar službe postojali su Operativni, Analitički i Administrativni te Tehnički odjel.

Izvan središta, osnovani su **SIS centri u Mostaru, Tomislavgradu, Orašju i Vitezu**. Mostarski centar imao je podcentar u Čapljini, a tomislavgradski u Rami. Određeno vrijeme neki su podcentri djelovali kao samostalni centri, a jedno je vrijeme postojao i centar u Kiseljaku. Ustroj je također predviđao osnivanje Odsjeka sigurnosti u zbornim područjima, kao i pomoćnike zapovjednika do razine brigade ili samostalne bojne, uz časnika službe u Glavnom stožeru. Nadalje, predviđeni su i službenici u Upravama i uredima obrane. Radilo se o vrlo ambicioznom modelu, koji je osim nadzora nad Vojnom policijom Sektoru sigurnosti omogućio značajnu ulogu u oružanim snagama HR-HB. Takav ustroj počeo je funkcionirati u proljeće 1994. nakon Washingtonskog sporazuma kojim su okončani ratni sukobi između Hrvata i Bošnjaka, SIS je dobio i snažniju institucionalnu poziciju unutar HVO-a, omogućujući joj važnu ulogu u nadzoru vojnih snaga i sigurnosnih operacija.

Vojna obavještajna služba (Obavještajna uprava GS HVO) i 88. Središnjica elektroničkog djelovanja

Uz SIS, na prostoru HR-HB djelovala je i još jedna vojna služba, ujedno i prva ustrojena obavještajno-sigurnosna organizacija na hrvatskoj strani. Riječ je o **Obavještajnom odjelu**, osnovanom još 1. veljače 1990. u sklopu Teritorijalne obrane Zapadne Hercegovine, odnosno Glavnog stožera HVO-a. Odjel se sastojao od obavještajnih skupina koje su spontano nastajale pri općinskim stožerima tadašnje teritorijalne obrane, bez prethodno uspostavljenog sustava ili jasne organizacijske osnove. U njegovom sastavu bile su i izvidničke postrojbe te postrojbe elektroničkog djelovanja, koje su također nastale spontano, tijekom ljeta 1991., kroz prisluškivanje neprijateljskih snaga. Prva organizirana postrojba ove vrste formalno je ustrojena u ožujku 1992. unutar Obavještajnog odjela GS HR-HB. Početkom 1994. godine u okviru preustroja HVO-a, **Obavještajni odjel GS HVO prerasta u Obavještajnu upravu Glavnog Stožera HVO-a**. Istodobno, postrojbe elektroničkog djelovanja transformirane su u 88. središnjicu elektroničkog djelovanja, kao podstožernu postrojbu HVO-a, funkcionalno podređenu Načelniku Obavještajne uprave GS HVO-a. Izvan sjedišta Odjela, odnosno Uprave, djelovali su koordinatori, a kasnije i načelnici obavještajnih poslova po Operativnim zonama, odnosno Zbornim područjima.

Civilna obavještajno-sigurnosna služba i Služba nacionalne sigurnosti

Uz vojni segment, u HR-HB djelovala je i **civilna Obavještajno-sigurnosna služba**, naslijeđena iz bivšeg SDB MUP-a BiH. Predsjedništvo HR-HB donijelo je 14. kolovoza 1992. Uredbu o unutarnjim poslovima u ratnom stanju, kojom su usvojene odredbe zakona Republike BiH, s time da će se posebnim aktima regulirati organizacija državne sigurnosti.

Krajem 1993. osnovan je **Ured nacionalne sigurnosti** (UNS) unutar Odjela unutarnjih poslova, kojem su povjerene obavještajne i protuobavještajne zadaće, no u ratnom razdoblju UNS je bio znatno podređen vojnoj sigurnosnoj službi. Tek donošenjem Zakona o unutarnjim poslovima HR-HB u ožujku 1994. formalno je uspostavljena **Služba nacionalne sigurnosti** (SNS) unutar MUP-a HR-HB, a kasnije su usvojeni i pravilnici o unutarnjem ustroju koji su precizirali organizaciju, nadležnosti i podjelu zadataka ove službe.

SNS je imala sjedište u Mostaru i bila je podijeljena u četiri odjela u sklopu kojih je bilo više odsjeka. To su bili Odjel operativnih poslova, Odjel za analitičko-informativne poslove i dokumentaciju, Odjel operativne tehnike i Odjel za poslove osiguranja. SNS je također imao svoje regionalne centre koji su bili ustrojeni u Livnu, Travniku, Derventi i Mostaru. U kontekst civilnih službi, spominje se i **Služba za zaštitu ustavnog poretka** Ministarstva unutarnjih poslova Hrvatske Republike Herceg-Bosne. Ista takva služba, SZUP MUP RH, je postojala i u susjednoj Republici Hrvatskoj. Cijelo to vrijeme održavana je bliska suradnja obavještajnih službi RH i HRHB, koje su zajednički sudjelovale u planiranju i osiguranju vojnih akcija te u brizi za sigurnost postrojbi.

Ured za nacionalnu sigurnost pri Predsjedničkom vijeću

Još jedna služba koja se spominje na području Herceg-Bosne jest **Ured za nacionalnu sigurnost pri Predsjedničkom vijeću HR-HB**. Ova služba osnovana je u veljači 1994. godine odlukom novonastalog Predsjedničkog vijeća HR-HB na izvanrednoj sjednici Zastupničkog doma održanoj 8. veljače 1994. u Livnu, neposredno nakon povlačenja funkcije predsjednika HR-HB. Novoimenovani rukovoditelj Ureda imao je savjetodavnu funkciju te je bio zadužen za koordinaciju sa stranim obavještajnim službama. Međutim, budući da nadležna tijela nikada nisu formalno usvojila potrebne akte, **Ured nikada nije u potpunosti zaživio u svom radu**. Uz ovu službu uz intenzivne kontakte i suradnju s brojnim relevantnim međunarodnim službama posebno se ističe sastanak održan u Splitu 22. srpnja 1995. Na njemu su sudjelovali ravnatelj Hrvatske izvještajne službe (HIS), kao predstavnik Republike Hrvatske, voditelj SDB-a MUP-a BiH te ravnatelj Ureda za nacionalnu sigurnost HR-HB. Radilo se o prvom susretu ovih institucija koje su donedavno bile na suprotstavljenim stranama i začetku njihove suradnje s ciljem učinkovitijeg

djelovanja protiv srpskih snaga. Delegacije su nastupale s mandatom svojih političkih vodstava, uz jasno isticanje da se njihovo djelovanje temelji na odredbama Washingtonskog sporazuma. Treba napomenuti da je tokom cijelog perioda rata u Hrvatskoj BiH održavana bliska suradnja između obavještajnih službi RH i HR-HB, koje su zajednički sudjelovale u planiranju i osiguranju vojnih akcija te u brizi za sigurnost postrojbi.

Zaključak

U ratnom kontekstu Hrvatske zajednice, odnosno Republike Herceg-Bosne, **obavještajno-sigurnosni sustav bio je višeslojan** i podijeljen na vojne i civilne strukture. Posebnost ovih službi (njih čak 6 na ovako ograničenom teritoriju) ležala je u činjenici da su nastajale gotovo od nule, osobito vojni obavještajni sektor, te su bile podložne stalnim promjenama i prilagodbama, ali i razvoju u skladu s političkim i ratnim okolnostima. Budući da su bile usko povezane s vojnim i političkim djelovanjem Hrvata u BiH i HR-HB, ove službe iznišile su velik dio ratnog tereta i **osigurale održivost i sigurnost političke i vojne komponente entiteta** u iznimno složenim uvjetima. Sustav obavještajno-sigurnosnih struktura Hrvatske Republike Herceg-Bosne i HVO-a stoga predstavlja ključan element za razumijevanje njezine unutarnje sigurnosti i vojne moći tijekom ratnog razdoblja. Premda se uz njega vežu i određene kontroverze, otvoreno ostaje pitanje što je uopće bilo moguće učiniti u okolnostima poluanarhije i ratnog kaosa. Na kraju, na vojnim analitičarima i povjesničarima ostaje da razluče činjenice i pruže cjelovit uvid u ovu složenu temu.

ČLANAK 1 – ČLANAK 2 – ČLANAK 3 – ČLANAK 4

Ovaj tekst je dio novinarskoga projekta „Postrojbe za posebne namjene HVO i specijalne službe u BiH tokom rata 1992 – 1995.“, objavljen u sklopu programa poticanja novinarske izvrsnosti u 2025. godini Agencije za elektroničke medije. Dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena autora.

Viktor Trumbetaš

Viktor Trumbetaš diplomirani je povjesničar i suradnik je portala Domovinskirat.hr koji istražuje i piše o događajima i postrojbama iz Domovinskog rata.

Podijeli članak

OBJAVLJENO U **AKTUALNO, POSTROJBE U DOMOVINSKOM RATU**

NOVE OBJAVE

Sigurnosne i obavještajne službe HVO-a i Hrvatske Republike Herceg-Bosne

Zveket oružja u Livnu 1991.: Sahrana pretvorena u politički miting velikosprskih ideologa

Selo na kojem je "JNA slomila zube" – okupiran Tovarnik

Rujanski dani – pokušaj destabilizacije obrane orahovačke općine

Bitka za Našice – velika pobjeda hrvatskih snaga

Otkrijte više

[⚡ zadar](#)[⚡ zadarsko](#)[⚡ Maslenički most](#)[⚡ Zadar](#)[⚡ Zadra](#)[⚡ Vukovar](#)

KATEGORIJE

Battles of the Homeland War

Bitke Domovinskog rata

Heroes of the Homeland War

Heroji Domovinskog rata

Important Events

Military Units

Postrojbe u Domovinskom ratu

Uncategorized

Važni događaji

War Crimes of the Homeland War

Zločini u Domovinskom ratu

Otkrijte više

[⚡ Zadar](#)[⚡ zadar](#)[⚡ Zadra](#)[⚡ zadarsko](#)[⚡ Vukovar](#)[⚡ Maslenički most](#)

DOMOVINSKIRAT.HR

ŽELITE ZNATI ŠTO SE DOGODILO NA DANAŠNJI DAN U DOMOVINSKOM RATU? PRIMAJTE NOVOSTI IZRAVNO NA E-POŠTU.

Klikni ovdje za prijavu

